

Varnikų piliakalnis yra rytiniame Galvės ežero krante, į šiaurę nuo Lukos (Bernardinų) ir į vakarus nuo Nerespinkos ežerų. Archeologai šį paminklą žvalgė 1959 metais ir papėdėje rado lipdytinės brūkšniuotosios keramikos. Tokia keramika buvo lipdoma nuo I tūkstantmečio prieš Kristų iki pirmųjų amžių po Kristaus gimimo. Tai leidžia manyti, kad žmonės čia gyveno gana seniai, tik kol kas nežinoma ar piliakalnyje ir jo papėdėje gyventa ilgesnį laikotarpį, ar šioje įtvirtintoje kalvoje tik slėptąsi ištikus pavojui. Vis dėlto, nors ir kelios rastos šukės mums pasakoja, kad šį piliakalnį naudojo baltų genčių protėviai.

Viduramžiais, besikuriant Trakų gynybos kompleksui ir vėliau, kai Trakų miestas su savo pilimis tapo itin svarbiu valstybinės reikšmės fortpostu ir mėgstama valdovų rezidencine vieta, Varnikų piliakalnis, kartu su kitais aplink miestą išsidėsčiusiais piliakalniais, kaip Bražuolė, Daniliškės, Strėva ir kt., galėjo būti Trakų gynybinio komplekso grandimi. Tą rodytų jo artumas abiejoms Trakų mūrinėms pilims. Be to, netoli jo ėjo nuo Viduramžių naudotas senasis Vilniaus kelias. Varnikai - tai piliakalnis su labai nedidele aikšte, todėl kaip svarbus gynybinis fortpostas tarnauti negalėjo, tačiau puikiai tiko žvalgybai bei galėjo atlikti slėptuvės funkcijas. Deja, trūksta rašytinių šaltinių, kurie nušviestų šio piliakalnio reišmę ir funkcijas šioje Trakų istorinėje erdvėje.

Galbūt būsimi archeologiniai tyrimai atskleis tikslesnes įsikūrimo šioje vietoje aplinkybes arba gyvenimo tęstinumą čia nuo pat akmens amžiaus, kadangi tik už 150 m. į šiaurę nuo Varnikų piliakalnio archeologai yra aptikę epipaleolito pradžios ir mezolito laikotarpio gyvenvietės pėdsakus. Gyvenvietė užima 90x35 m sklypą. 1987 metais, ariant rasta titnaginių dirbinių: kotinis strėlės antgalis, skaldytinių, rėžtukų, skelčių, nuoskalų. Radiniai epipaleolito pabaigos arba mezolito pradžios.

